
VOJENSKO - POLITICKÁ ČÁST

SMĚLE, NOVÁTORSKY A SOUSTAVNĚ ROZVÍJET SOVĚTSKOU VOJENSKOU VĚDU

Kapitán Svatoslav Gosman

Historie dvou světových válek, historie výstavby sovětských ozbrojených sil a historie výstavby ozbrojených sil naší vlasti a ostatních zemí lidové demokracie potvrzuje nesmírný význam pokrokové vojenské teorie.

Marxismus-leninismus nás učí, že teorie, je-li vytvářena v nerozlučné spojitosti s revoluční praxí, jediné teorie »může dát hnutí jistotu, schopnost orientace a naučit je chápat vnitřní souvislosti událostí (podtrženo autorem) odehrávajících se kolem, neboť teorie a jediné teorie může pomoci praxi pochopit nejen to, jak a kam třídy jdou v přítomnosti, nýbrž také to, jak a kam musí jít v nejbližší budoucnosti« (J. V. Stalin, Otázky leninismu, 1950, str. 21).

Toto stručné a výstižné zhodnocení významu revoluční teorie pro praxi revolučních mas platí v plné míře i pro oblast vojenství. Je možno proto právem konstatovat, že bez nejpokrokovější vojenské teorie našeho XX. století — sovětské vojenské vědy — nemůže žádný socialistický stát budovat své ozbrojené síly, vědecky rozpracovávat otázky zajištění obranyschopnosti státu diktatury proletariátu.

Ústřední výbor Komunistické strany Československa, naše vláda a velení armády vždy všestranně zajišťovaly podmínky pro rozvoj tvůrčí vědecké, theoretické práce v naší armádě.

I. Objektivní zákonitost válek — předmět sovětské vojenské vědy

Jednou ze základních otázek vojenství je otázka zákonitosti vzniku, průběhu a výsledků válek.

Co je to zákon? »Zákon je podstatná, opakující se, v daných podmínkách trvale působící souvislost mezi jevy, která podmiňuje plně určitý průběh procesu.« (Dialektický materialismus, 1954, SNPL, str. 87.)

Pro zákon (zákonitost) je tedy charakteristické to, že je mu vlastní nutnost. To znamená, že za existence určitého souhrnu podmínek proběhne jevy tak a ne jinak. Společným rysem všech zákonů je, a to jak zákonů přírodních, tak i společenských, že nezávisí na vůli a poznávání lidí, že objektivně působí. Odrazem zákonů (zákonitosti) přírody a společnosti ve vědomí lidí jsou vědecké zákony vyjádřené pojmy a definicemi.

Vědecké zákony odrážejí tedy zákonitosti procesů probíhajících nezávisle na vůli a přání lidí. Tato obecná these dialektického materialismu má nesmírný význam pro vědu, která se zabývá společenským jevem — válkou.

Historie antagonistických společností, v nichž válka je právě tak »normálním a přirozeným« jevem, jako je vykořisťování pracujících, nás

učí, že války nevznikají náhodně, nýbrž že jejich vznik, průběh a výsledek podléhá určitým zákonitostem — zákonům.

Avšak nejen tento poznatek nám dává vědecké studium historie. Historie průběhu dosavadních válek nás učí, že rovněž rozvoj způsobů a forem vedení válek, formy organizace a přípravy ozbrojených sil neprobíhají chaoticky, »z vůle boží«, nýbrž v určitých souvislostech, v podřízení určitým zákonitostem.

Vidíme tedy, že když vědecky analyzujeme válku, objeví se nám její dvě od sebe neodlučitelné stránky:

- a) stránka sociálně ekonomická a
- b) stránka »vojenská«, t. j. válka jako forma ozbrojeného boje vedeného za pomoci lidí vyzbrojených válečnými prostředky.

Tyto dvě stránky války plně odpovídají známé leninské thési o tom, že válka je pokračování politiky jinými, násilnými prostředky.

I když tyto dvě stránky války nelze od sebe odtrhnout, nelze je však na druhé straně ani směšovat. To má v praxi obrovský význam. Dnes jsme totiž někdy svědky toho, že mnozí příslušníci velitelského sboru dost jasně nechápou, jaký je význam a vzájemný vztah marxistickoleninského učení o válce a armádě a sovětské vojenské vědy. Mnozí soudruzi se dokonce domnívají, že mezi nimi není zásadní rozdíl, že je možno mezi ně postavit rovnítko. Tento názor je naprosto mylný.

Ukázali jsme si již, že válka jako společenský jev má dvě stránky: obecnou (sociálně ekonomická podmíněnost) a specifickou (ozbrojený boj). Obecná stránka války, její podmíněnost v úrovni výrobních sil a výrobních vztahů, poznávání zákonitostí války z její společenskopolitické stránky je předmětem historického materialismu. Marxistickoleninské učení o válce a armádě je tedy v podstatě aplikací marxismuleninismu, t. j. učení o obecných zákonitostech vývoje přírody, lidské společnosti a myšlení, na oblast války.

Bylo by však rovněž chybné domnívat se, že nám zkoumání sociálně ekonomické podmíněnosti války může dát a dává vyčerpávající odpověď na rozsáhlý okruh specifických zákonitostí války jako ozbrojeného boje, zákonitostí, které jsou právě hlavními v komplexu těch jevů, které zkoumá sovětská vojenská věda.

Theoretickým základem sovětské vojenské vědy je marxistickoleninské učení o válkách a armádách, které odhaluje, jak jsme již uvedli, obecné zákonitosti války. Sovětská vojenská věda je tedy podřízena obecným zákonitostem společenského rozvoje.

Hlavním a základním úkolem sovětské vojenské vědy je poznávání, odhalování a využívání specifických zákonitostí války jako ozbrojeného boje.

Předmětem sovětské vojenské vědy jsou otázky vojenského umění (čítající vto výcvik a výchovu ozbrojených sil) zkoumané v jejich závislosti na ekonomickém a morálním činiteli.

Není tedy správným namnoze dosud panující široký výklad sovětské vojenské vědy, zahrnující do předmětu sovětské vojenské vědy jak čistě vojenské otázky, tak i soubor otázek o válce jako společensko-historickém jevu. Tento rozšíření nesprávný výklad předmětu sovětské vojenské vědy odvádí od řešení specifických úkolů sovětské vojenské vědy. Nesmíme zapomínat, že u všech společenských jevů kromě všeobecného, společenského jsou též specifické stránky, které jsou pro danou kon-

krétní vědu nejdůležitější. Je jasné, že kdyby věda, v našem případě vojenská, nezkoumala tyto specifické stránky války jako ozbrojeného boje, ztratila by právo na svoji existenci vůbec.

Je snad správná námitka, že takovéto ohraničení předmětů vojenské vědy na oblast vlastního ozbrojeného boje znamená zúžení jejího předmětu jen na vojenské umění? Tato námitka není správná už proto, že ozbrojený boj přece není jenom pouhé vojenské umění. Ozbrojený boj může být zejména v soudobých podmínkách úspěšný jen tehdy, je-li zabezpečen ekonomicky a morálně politicky. Proto studium specifických zákonitostí války jako ozbrojeného boje vyžaduje nutně znalost a reálné hodnocení ekonomických i morálních politických faktorů jak vlastní země, tak i protivníka. Postupující tímto způsobem při odhalování a využívání zákonitostí ozbrojeného boje sovětská vojenská věda zkoumá ekonomický a morálně politický potenciál a bere ho v úvahu v zájmu dosažení vítězství v ozbrojeném boji, v zájmu vojenského umění. Je tedy samozřejmé, že pokroková vojenská věda — sovětská vojenská věda — může spočívat pouze na základě vědecké marxisticko-leninské teorie.

Buržoasní vojenští theoretikové se rovněž snaží odhalit zákonitosti soudobé války s cílem využít jich pro války vedené kapitalistickými státy. Avšak pro třídní a metodologickou omezenost buržoasní vojenské vědy buď hledají t. zv. »věčné principy« vojenského umění (Fuller) nebo tvrdí, že takové zákonitosti neexistují, že ve válce mnoho rozhoduje náhodnost a genialita vůdce (Eisenhower), nebo je postihují neúplně, živelně. Je pochopitelné, že nevědecký postoj k existenci objektivně existujících zákonitostí válek je na škodu základům buržoasní vojenské vědy a nutně svádí na cestu nevědecké dobrodružné spekulace.

To ovšem neznamená, že buržoasní vojenská věda není s to postihnout vůbec žádné zákonitosti.

Zavrhování objektivní existence zákonů války (ať již obecných nebo specifických) je v přímém protikladu s reálnou skutečností.

Správné ujasnění předmětu sovětské vojenské vědy a jejího vztahu k marxisticko-leninskému učení o válkách a armádách má nesmírný praktický význam. Ukazuje nám nejen význam studia marxismu-leninismu jako theoretického základu zkoumání specifických jevů války, ale mobilisuje nás k dosažení cílů sovětské vojenské vědy: vědeckého odhalování zákonitostí soudobé války a jejich využívání v zájmu dosažení vítězství socialistického státu nad nepřítelem.

*

Hovoříme-li o objektivnosti těchto zákonů, t. j. o jejich nezávislosti na vůli a přání lidí, to naprosto neznamená, že jsme proti těmto zákonům bezmocni, že není v naší moci mít na ně nějaký vliv. V každé válce mají místo dvě strany: objektivní a subjektivní. Objektivní stránkou války v celku jako jevu společenského života — to jsou vojenské, politické, ekonomické, geografické a mezinárodní podmínky, v nichž probíhá válka.

Subjektivní stránkou války je odraz objektivních podmínek zákonitostí ve vědomí lidí, jejich tvůrčí a plánovitá činnost ve válce, ve vedení války, aktivní činnost lidí namířená na zničení nepřítele a k dosažení vítězství.

Objektivní zákonitosti válek nelze vymýšlet, nýbrž odhalovat a poznávat; nelze je však ani rušit nebo ignorovat. Poznání objektivních zákonitostí je jedním ze základních předpokladů pro to, abychom je brali v úvahu při své činnosti a využívali jich tak k zájmům naší socialistické společnosti.

Přiznáním objektivního charakteru zákonitostí soudobé války, zákonů, které v dané válce tlačí stejnou silou na obě válčící strany, nikterak nesnižujeme přednosti sovětské vojenské vědy a socialistického zřízení, právě naopak. Jenom sovětská vojenská věda založená na vědeckých základech marxismu-leninismu, je s to plně odhalit a poznat všechny objektivní zákonitosti válek; jedině socialistické zřízení dává plnou možnost všech odhalených zákonitostí válek využít.

*

V souvislosti s otázkou objektivních (specifických) zákonitostí soudobé války a jejich stejného tlaku na obě válčící strany vznikla mezi vojenskovědeckými pracovníky zemí našeho tábora diskuse o základním zákonu sovětské vojenské vědy.

Jestliže se účastníci této diskuse vesměs shodují na existenci specifických zákonitostí války a na důležitosti jejich poznávání, mínění v otázce základního zákona sovětské vojenské vědy se rozcházejí. Část účastníků této diskuse na ně odpovídá kladně, že takový zákon existuje a že jeho poznání má velký praktický význam. Druhá část diskutujících zastává názor, že základní zákon vojenské vědy nemůže existovat, že již upřesnění této otázky je nesprávné. Obě strany snesly na podporu svých stanovisek nemálo důkazů.

Obrovský význam této závažné theoretické diskuse je v tom, že obrátila pozornost vojenskovědeckých theoretických pracovníků socialistického tábora na dosud neprávem opomíjenou oblast sovětské vojenské vědy — na oblast zákonů válek. Přestože tato diskuse ještě není ukončena, přinesla již mnoho kladných výsledků, mezi jiným též upřesnění předmětu vojenské vědy. Podle mého názoru má diskuse některé nedostatky.

1. Diskuse se zaměřila na hledání základního zákona vojenské vědy. Podle mého soudu je to nesprávné už proto, že žádná, ani společenská věda, tedy ani vojenská věda, nehledá »sama sebe«, nehledá »svůj« základní zákon, nýbrž objevuje a poznává zákonitosti určité oblasti jevu, které jsou její specifikou. Tak jako neexistuje základní zákon fyziky, chemie, základní zákon filosofie, politické ekonomie, jazykovědy, neexistuje podle mého soudu ani základní zákon vojenské vědy. Mám za to, že je třeba hledat nikoli základní zákon vojenské vědy, nýbrž základní, hlavní zákon válek strojového období (na příklad).

2. Mnozí účastníci diskuse začali theoretickou diskusi o hlavním zákonu, aniž přesně znali řadu dílčích specifických zákonů. Tato nesprávně volená metoda, t. j. nevědecké vycházení od obecného ke specifickému, zvláštnímu, odporuje zásadám marxistické logiky. Mám za to, že nejdříve je nutno rozvést (tak, jak na příklad postupovali Marx a Engels při stanovení zákonitosti kapitalismu) dílčí, specifické zákonitosti a teprve na jejich základě vybrat jeden nebo více obecných hlavních zá-

konů nebo jeden základní. Přes uvedené nedostatky je tato diskuse velmi cenná především tím, že ukazuje cestu a směr vojenskému theoretickému myšlení v zemích našeho tábora, orientuje na to základní, co je příčinou všech minulých, nynějších i budoucích změn ve vojenství.

Pokud pak jde o sám základní zákon (válek strojového období), je možné souhlasit s většinou diskutujících, kteří tvrdí, že existuje a že, i když dosud není jasná jeho konkrétní formulace, má odpovídat přibližně těmto požadavkům:

1. Musí být postaven jako zákon vítězství, které je cílem ozbrojeného boje.

2. Je třeba podtrhnout (se zřetelem ke zkušenostem z minulých válek), že vítězství je dosahováno rozhodujícím rozdrčením nepřítele v průběhu ozbrojeného boje.

3. V jeho formulaci se musí rovněž obrazit zákonitost válek strojového období, že zničení nepřítele je dosahováno především zničením jeho ozbrojených sil pomocí systému zničujících úderů spojených jediným strategickým zámyslem, s použitím všech způsobů a forem vedení válečné činnosti, s využitím všech prostředků současné vojenské techniky.

4. Ve formulaci hlavního zákona válek strojového období musí být jasně ukázáno na to, že se vítězství v soudobém ozbrojeném boji zabezpečuje realizací celého souhrnu vojenských, ekonomických a morálně politických možností.

Závěrem k souboru otázek objektivních zákonitostí válek nutno uvést, že ve válce stejně jako v každém přírodním a společenském jevu nepanuje náhodnost a anarchismus, nýbrž určitý pořádek — zákonitost vývoje. Válka jako společenský jev je podřízena nejen obecným zákonitostem vývoje lidské společnosti (sociálně ekonomická podmíněnost války), ale jsou ji vlastní též specifické zákonitosti (specifické zákony války jako ozbrojeného boje). Zjištění a vědecké formulování těchto zákonů (jako odrazu objektivních zákonitostí v našem vědomí) má nesmírný význam pro naši vojenskou praxi: umožňuje nám nejen orientaci v čím dál tím složitějších podmínkách, formách a způsobech vedení války, ale ukazuje nám cestu dalšího vývoje. Znalost objektivních zákonů války má nesmírný význam pro plánovitý rozvoj vojenského umění, pro organizaci, výcvik a výchovu našich ozbrojených sil.

Naši vojenskovědeckí pracovníci tedy musí v daleko větší míře než dosud věnovat závažnou pozornost jak rozpracování celého komplexu jednotlivých zákonitostí válek strojového období, tak i hledání hlavních (nebo základních) zákonů. Vojenskovědeckí pracovníci musí při rozboru a stanovení závěrů vycházet v ještě větší míře než dosud nejen ze zkušeností z minulých válek (zejména z Veliké vlastenecké války), ale musí stejně vědecky hodnotit a rozbírat vše to nové, co věda a technika za poválečná léta do vojenství přinesly.

II. Rozhodující úloha lidových mas ve válce; stoupající význam morálního činitele; význam vojevůdců ve válce

Rovněž málo s hlediska potřeb vedení soudobého boje a války je dosud rozpracována otázka úlohy lidových mas ve válce. I tu se neblaze projevilo školometství a dogmatismus. To se projevilo zejména dříve, na příklad v reálném hodnocení významu nových zbraní hromadného ničení. Na jedné straně se do omrzena opakovaly známé základní marxis-

tické poučky o rozhodující úloze lidu — tvůrci materiálních statků — v dějinách, kdežto na druhé straně byly novým zbráním přisuzovány takové vlastnosti a moc, jaké jim ve skutečnosti nepřísluší. Otázka úlohy lidových mas, její povrchní vysvětlování je dosud namnoze stavěna do protikladu s úlohou vedení lidových mas ve válce, s úlohou vojevůdce. Dosud není vůbec u nás přehlednější práce o významu a vlivu lidových mas na rozvoj forem vojenského umění.

Nedostatečné nebo i nesprávné vysvětlování těchto otázek se pak ovšem obrátí i v takové aktuální otázce dneška, jako je výchova velitelského sboru, všech příslušníků armády s hlediska potřeb soudobého boje a války v celku.

Tyto otázky jsou, jak známo, rovněž předmětem bádání buržoasních vojenských theoretiků, jak o tom svědčí nejen jejich některé výroky, ale i různé theoretické práce, články a publikace na toto thema. Vždyť právě jedno z hlavních poučení Pentagonu z korejské války bylo potvrzení rozhodující úlohy lidí na bojišti soudobé války. Je tedy třeba tuto objektivní zákonitost válek našeho století co nejhluběji a všestranně analyzovat a plně ji využívat na základě předností našeho socialistického zřízení a spravedlivého charakteru vedených válek k dosažení vítězství nad nepřitelem. Nelze se nadále spokojit současným stavem, kdy úloha lidových mas v soudobé válce je vykládána zúženě a povrchně, bývá odbývána často známými, nic nového neřikajícími »věčnými pravdami«. Otázka úlohy lidových mas a vojevůdců v soudobé válce je velmi široká při jejím dalším rozpracování a výkladu bude třeba se zaměřit podle mého názoru na následující problémy, které ve své dialektické jednotě jsou podstatou náplně této otázky:

- marxistický a buržoasní výklad úlohy lidových mas ve válce,
- růst vlivu lidových mas na průběh a výsledek války a příčiny tohoto růstu,
- úloha vedení lidových mas a úloha vojevůdců, velitelů v soudobé válce.
- zhodnocování a využívání bojových zkušeností lidových mas ve válce.

Podívejme se nyní, byť stručně, poněkud hlouběji na tyto otázky.

Marxistický a buržoasní výklad úlohy lidových mas v soudobé válce

Vědecký výklad úlohy lidových mas ve válce, který jedině správně a do hloubky provádí sovětská vojenská věda, vychází ze zákonitého procesu neustálého rozvoje a změny způsobů výroby. Tato these nejen nevylučuje, nýbrž podtrhuje ohromnou úlohu tvůrčí činnosti lidí. Lid je tvůrcem materiálních statků, hlavní silou výroby; lid přes výrobu v konečné instanci určuje chod a směr vývoje lidské společnosti, jedině lid je skutečným tvůrcem historie.

Tyto závěry marxismu-leninismu jsou jedinou methodologickou základnou správného chápání úlohy lidových mas ve válce jako složitého společensko-historického jevu a zákonitosti. Správné vyřešení rozhodující úlohy lidových mas ve válce dává sovětské vojenské vědě možnost správně pochopit příčiny vítězství a porážek ve válce, zákonitosti rozvoje vojenského umění, možnosti vědeckého a správného využití těch

nebo oněch způsobů vedení války a bojové činnosti, vzájemný vztah objektivního a subjektivního ve vojenství.

V přímém protikladu k tomuto vědeckému chápání a uznávání úlohy lidových mas ve válce je buržoasní výklad této otázky. Podle něho neexistuje ve vývoji lidské společnosti hluboká objektivní příčinná závislost a zákonitost. V souhlase s kultem »velkých« osobností, jejichž rozum a myšlení prý má vliv na vývoj společnosti, nebo s fatalistickým výkladem samého vývoje dějin, přehlíží a ignorují dosud četní buržoasní vojenští theoretikové úlohu lidových mas ve válce.

Za poslední léta vyšlo v kapitalistickém světě nemálo prací »dokazujících« na příklad vedoucí úlohu techniky nových zbraní hromadného ničení ve válce. Nesmíme se však dát zmást těmito jednotlivými theoretiky. Ve skutečnosti se oficiální učení a praxe výstavby soudobých kapitalistických armád těmito krajními názory vůbec neřídí.

Je třeba říci, že v našem výkladu buržoasní vojenské vědy je tato okolnost často opomíjena. Stále se hovoří »o knoflíkové válce«, vyhledávají se různé citáty, které to mají dotvrdit atd. Avšak skutečnost je jiná. V současné době na příklad oficiální vojenská theorie a praxe výstavby armády USA přiznává, že hlavní silou na bojišti je člověk, který má určité bojové a morální vlastnosti. Na tomto rozporu mezi pracemi některých theoretiků a oficiálním učením není nic podivného.

Již výše jsme si ukázali, že objektivně existující zákonitosti soudobé války jsou jenom jedny, jsou společné a platné jak pro armády socialistického, tak i kapitalistického typu. Cožpak na příklad poslední korejská válka neprokázala jasně tuto skutečnost? Jiná věc je ovšem v tom, jak len nebo onen stát tyto zákonitosti poznává a do jaké míry jich může využít. Nesmí nás proto překvapit, že přes to, že v armádě USA je v praxi přiznávána vedoucí úloha člověka na bojišti — není tomu zdaleka tak v neoficiální theorii, i když se rovněž v praxi částečně projevuje ono úmyslné snižování vedoucí úlohy člověka na bojišti. Tento rozpor je způsoben tlakem objektivních zákonitostí na jedné straně a třídní podstatou a zaměřením buržoasní vojenské vědy na druhé straně. Proto je i buržoasní vojenská věda protikladná; v praxi využívá (jak je k tomu nucena) objektivních zákonitostí války, ale v theorii je buď vysvětluje idealisticky nebo vůbec ne, protože přiznání plné pravdy je pro buržoasii krajně nevýhodné, nemožné.

Růst vlivu lidových mas na průběh a výsledek války a jeho příčiny

Bylo by mylné domnívat se, že vliv lidových mas na průběh války, stupeň a projevy tohoto vlivu jsou jednou provždy dané, neměnné.

Ve skutečnosti se tento vliv mění, a to tak, že se neustále zvyšuje jeho působení na ekonomický a morálně politický potenciál země.

Tak za feudalismu byl stupeň vlivu lidových mas na průběh války (vyjímajíc války spravedlivé, na příklad války husitské) vzhledem k nízké úrovni výrobních sil a k rozšířenému žoldnéřství značně nižší než dnes. V epoše průmyslového kapitalismu stoupl vliv lidových mas na průběh války díky dalšímu rozvoji výrobních sil, zrušením nevolnictví a vytvořením masových armád.

Imperialismem začala nová epocha válek — strojové období válek. Toto období je charakterisováno prudkým rozvojem výrobních sil, neustálým zaváděním složitější techniky a výzbroje do armád, přerůstáním statisícových armád v mnohamilionové. Proto se i od základu změnil poměr pole a zápolí, poněvadž vzrostla nejenom závislost pole na zápolí, ale i samo zápolí se stalo objektem války. To vše neobyčejnou měrou zvýšilo význam vlivu přímé účasti mnohamilionových armád, celých národů při průběhu a výsledku války. Přesvědčujícím důkazem toho je první a druhá světová válka, Veliká vlastenecká válka a konečně i korejská válka. Kdyby byla imperialisty rozpoutána třetí světová válka, vliv lidového stavu armád a průběh a výsledek války by se ještě zvýšil, a to z těchto důvodů:

1. Soudobá válka je válkou mnohamilionových armád. To přes různé nevědecké teorie o snižování úlohy lidových mas a jejich počtu ve válce potvrzuje i praxe výstavby mnohamilionových armád kapitalistických velmocí. Světový charakter válek a masové použití složité soudobé bojové techniky podmiňují další růst početního stavu armád a tím i růst významu přímé účasti lidu v ozbrojených silách.

2. Válka v celku a bojová operace vedené za použití zbraní hromadného ničení a v případné válce tímto způsobem vzniklé, ztráty na životech a zrušení osad a průmyslových center by si nesporně vyžádaly od lidových mas v poli i v zápolí ještě větší fyzické a morální úsilí, než tomu bylo v druhé světové válce. Tato skutečnost podmiňuje mimo jiné i vzrůst významu morálně politického činitele v soudobé válce.

3. V soudobé válce ještě více vzrůstá význam zápolí; mnohamilionové armády a jejich hromadné zásobování soudobou bojovou technikou vyžadují ještě většího pracovního a morálního vypětí zápolí. V souvislosti s tím ještě více stoupá všestranná závislost fronty na týlu.

Úloha vedení lidových mas a úloha vojevůdců a velitelů v soudobé válce

V této otázce bylo v minulosti a ještě je často dosud postupováno ne vždy vědecky a správně s hlediska potřeb vedení soudobé války. Často je úloha lidových mas stavěna do protikladu s úlohou vojevůdce. Místo hlubokého vědeckého osvětlování rozhodujícího významu správného politického a vojenského vedení mas je podáván výklad v tom smyslu, jako by marxisté jen »přiznávali« určitou úlohu vedení lidových mas a vojevůdců ve válce.

Ve skutečnosti však je tomu tak, že přiznání rozhodující úlohy lidu v soudobé válce vyzdvihuje ohromnou organisátorskou úlohu vedení a vojevůdců, pokud jde o průběh soudobé války. Historická zkušenost z třídních bojů proletariátu a z minulých válek nás učí o tom, že vliv lidových mas na rozvoj společensko-historických procesů, a tedy i na válku je v přímé závislosti na stupni organisovanosti uvědomění a vedení těchto mas.

Toto poučení z dějin má nesmírný význam.

Ukazuje nám na význam vedení a vojevůdců, především na význam správného politického vedení lidových mas. Opírá-li se politické vedení o znalosti zákonitostí společenského rozvoje, obráží-li správně životní

zájmy a cíle lidových mas, je-li těsně spjato s lidem a je jím plně podporováno, je vedení tou silou, která dává lidu uvědomění a organizovanost a znásobuje jeho síly.

Význam správného politického a vojenského vedení byl potvrzen na příklad v občanské a intervenční válce SSSR, stejně jako ve Veliké vlastenecké válce. V obou případech Komunistická strana Sovětského svazu byla tou vedoucí silou, která organizovala a usměrňovala veškeré tvůrčí úsilí sovětského lidu k dosažení vítězství. Otázkou úlohy lidových mas a vojevůdců ve válce je nutno stavět tak, že její správné řešení nejen nevylučuje, nýbrž naopak podmiňuje správné vedení lidových mas.

Tímto způsobem je rovněž určena i úloha vojenského vůdce-velitele v soudobé válce. Od velitele se v současných podmínkách vedení ozbrojeného boje požadují nejen výtečné znalosti způsobu vedení tohoto boje, ale i znalost objektivních zákonitostí soudobé války, umění realizovat velení vojskům v souhlase s těmito zákonitostmi. Jako nikdy dosud v historii válek jsou nyní kladeny na velitele stále stoupající požadavky, odpovídající stále stoupající složitosti a mnohotvárnosti celé války. Skutečnost, že se dnes jako nikdy dosud velitelova rozhodnutí musí opírat o objektivní zákonitosti a materiální i morální možnosti, neznamená nikterak, že tvůrčí svoboda přímo vědecké činnosti vojevůdce a velitele je omezena. Právě naopak. Dnes jako nikdy dříve je třeba maximální iniciativy a tvůrčí činnosti velitelů všech stupňů.

Zhodnocování a využívání bojových zkušeností lidových mas

Při dogmatickém, netvůrčím, mechanickém výkladu úlohy lidových mas ve válce se nezřídka stává, že je zcela opomíjen vliv tvůrčí iniciativy vojsk na rozvoj sovětského vojenského umění.

Sovětská vojenská věda, jak známo, vychází ze zkušeností vojsk, opírá se nejen o iniciativu vojsk, ale ve stejné míře i o tvůrčí činnost příslušníků velitelského sboru. Tím způsobem je sovětské vojenské umění do jisté míry zevšeobecněním bojových zkušeností z bojové činnosti vojsk. Výsledkem tohoto vědeckého analysování a zevšeobecnování bojových zkušeností je odhalování a stanovení objektivních zákonitostí ozbrojeného boje.

V tomto procesu zobecňování bojových zkušeností připadá obrovský význam velitelům všech stupňů, zejména vyšším. Historie přináší dost důkazů o tom, že výjimečnost toho nebo onoho vojevůdce byla v tom, že on dříve než kdo jiný odkrýval a využíval objektivních zákonitostí, které určovaly průběh a výsledek bojů, operací, tažení.

Avšak nejde jen o povrchní mechanické seřazování a využívání bojových zkušeností vojsk. Od velitele a vojevůdce se požaduje nikoli prosté zevšeobecnování nahromaděných zkušeností, nýbrž především schopnost vyhmátnout z těchto zkušeností prvky nového — rodícího se, které se bude dále rozvíjet v příští praxi bojové činnosti. Velitel a vojevůdce musí konečně umět analyzovat i jevy, které se projevují již v poznávaných zákonitostech vlivem nové vojenské techniky, nových zbraní.

Soudobá válka je skutečně všestrannou prověrkou všech materiálních a duchovních sil národa; v soudobé válce stoupá závislost pole na zápolí, v podstatě mizí rozdíl mezi polem a zápolím.

Skutečnost, že v soudobé válce bojují mnohamilionové armády, celé národy, rozdělení světa na dva tábory — to vše v míře dosud nebývalé zvyšuje vliv lidových mas na průběh a výsledek války, na upevňování a rozvíjení pěti trvale působících činitelů, které rozhodují v konečné instanci o osudu válek.

Stoupající význam úlohy lidových mas v soudobé válce tedy vyzdvihuje význam vedení (politického, vojenského) těchto mas, význam vojevůdců a velitelů.

S tohoto hlediska má pro dosažení vítězství v soudobé válce nesmírný význam třída a strana, která inspiruje a organizuje lidové masy v boji za vítězství a která má plnou podporu těchto mas. Úloha vojevůdců a velitelů záleží pak v tom, aby zevšeobecňující bojové zkušenosti lidových mas odhalovali nové zákonitosti, nové vztahy ve vedení boje, operace a války v celku a aby v souladu s těmito objektivními zákonitostmi války tvůrčím způsobem dovedně organizovali a řídili bojovou činnost vojsk.

Naši vojenskovědeckí pracovníci musí v ještě větší míře, než tomu bylo dosud, rozpracovávat všechny stránky otázky úlohy lidových mas a vojevůdců soudobé války. Je třeba rozhodně i v této otázce skoncovat s omíláním »věčných pravd« a známých citátů a hluboce studovat objektivní zákonitosti; směle a tvůrčím způsobem odhalovat vztahy mezi množstvím nových jevů války a dovedně jich využívat ve prospěch vítězství nad nepřítelem.

V naší vojenské vědecké populární literatuře chybějí dosud vědecké, vlastenecké práce, které by na našich bojových tradicích a současnosti ukázaly významnou úlohu těch pokrokových národních vojevůdců a velitelů, kteří žili s národem, učili se od mas a využívající zákonitosti válek vedli vojska k vítězství.

III. Rostoucí význam momentu překvapení

Jednou z nejvážnějších otázek vedení soudobé války je vzrůstající význam momentu překvapení, momentu nenadálého napadení.

Význam momentu nenadálosti, překvapení v soudobé válce vzrostl, jak známo, především zlepšením starých a objevením nových prostředků boje, zvýšením rychlosti, okruhu účinnosti a ničivosti nových druhů zbraní a zvýšením pohyblivosti a manévrovosti vojsk. Přitom, a to je k zabezpečení obranyschopnosti naší vlasti a celého našeho tábora životně důležité, význam překvapení v soudobé válce vzrostl nejen na úrovni boje nebo operace, ale nesmírně se zvýšily možnosti strategického překvapení.

»Nikdo nemůže pochybovat, že se nenadálé napadení jednoho státu druhým vyskytovalo v průběhu celých válečných dějin a že za určitých podmínek mělo značný vliv na průběh a dokonce na výsledky války. Nutno však vždy pamatovat, že se v současné době nenadálé napadení nejen nevylučuje, nýbrž naopak má ještě větší předpoklady. ...A je třeba říci přímo, že se v některých případech nenadálé napadení za použití atomových a vodíkových zbraní

může stát jednou z rozhodujících podmínek dosažení úspěchů nejen v počátečním údobí války, nýbrž v celé válce» (proloženo autorem).

Tento citát z podnětného, tvůrčího, vysoce aktuálního a vědeckého článku maršála tankových vojsk SSSR P. Rotmistroya (Obrana lidu, 7. 4. 1955) podtrhuje význam strategického překvapení nejen pro první údobí, ale za jistých podmínek i pro průběh a výsledek války vůbec.

Ve vědeckém rozpracování otázky významu překvapení v soudobé válce mají země našeho tábora obzvláštní význam. Je tomu tak proto, že se v imperialistických válečných plánech namířených zjevně proti našemu táboru dává hlavní důraz právě na využití strategického překvapení za masového použití zbraní hromadného ničení.

Je tedy důsledné theoretické rozpracování otázky významu využití a způsobu likvidace nenadálého napadení v soudobé válce jednou z nejhlavnějších podmínek zabezpečení našeho vítězství nad nepřítelem, jedním z hlavních úkolů našich vojenskovědeckých pracovníků.

Srovnáme-li tento požadavek s dosavadní situací naší vojenskovědecké práce, nemůžeme být naprosto spokojeni. Je možno říci, že významu momentu překvapení v soudobé válce není u nás dosud věnována náležitá pozornost. Které jsou toho příčiny?

Podle mého názoru je to především osobní, libovolné chápání mezinárodní situace, nemarxistické »opomíjení« zákonitostí imperialismu a jeho vývoje, pacifistické chápání snížení mezinárodního napětí v současné době. Mnozí příslušníci velitelského sboru jako by po Ženevě zapomněli na to, co je imperialismus, čím nám až do nedávna nepokrytě vyhrožoval; tito soudruzi se domnívají, že Ženevou jako by »zmizely« zákonité příčiny válek za imperialismu, jako by pominula ta zákonitost, že imperialisté za posledních 50 let využívají nenadálosti napadení k dosažení svých lupičských cílů ve válce.

Druhou příčinou je, domnívám se, určité nechápání významu momentu překvapení v soudobých válkách vůbec, za použití nových zbraní zejména. To se týká nejen strategického, ale i operačního a taktického překvapení.

Další skutečností, která podle mého soudu skresluje chápání významu strategického překvapení, možnosti jeho využití a likvidace, je určité nepochopení významu aktivní obrany, které je způsobeno

— pacifistickým, obranářským pojetím »aktivní obrany« socialistického státu, směřováním pojmů aktivní obrany v politickém a vojenském smyslu a mylnou představou možnosti likvidace strategického napadení v soudobých podmínkách »vtažením nepřítele do vnitra země«,

— nesprávným a nevědeckým hodnocením prvního údobí Veliké vlastenecké války jako údobí, v němž všechny prováděné akce sovětských vojsk jsou vykládány tak jako by byly již léta předem plánovány,

— povrchní znalostí našich nových řádů a předpisů.

To jsou podle mého názoru hlavní příčiny, které vedou k tomu, že významu překvapení v soudobé válce, zejména strategickému, a možností jeho využití a likvidace není u nás věnována dosud taková pozornost, jaké je třeba. I s touto situací je nutno se velmi rázně a brzy vypořádat.

Podívejme se stručně na některé otázky, které vyvstávají s rostoucím významem momentu překvapení v soudobé válce.

Dovedné využití momentu překvapení není v historii válek neobvyklý zjev. Vojevůdci různých dob a válek pokoušeli se s menším nebo větším úspěchem využít momentu překvapení. Je tomu tak proto, že překvapení za dodržení určitých zásad zabezpečuje spolehlivý úspěch v bojích, v operacích a v určitých podmínkách i ve válce v celku.

Již ve středověku měl moment překvapení úlohu jako prostředek realizace možnosti zvítězit. Známe je využití překvapení již u Dimitrije Donského (ve válce s Tatary), našeho Jana Žižky (v bitvě u Sudoměře, Malešova a Kutné Hory), Prokopa Velikého (při spanilé jízdě do Bavor) a jiných známých vojevůdců.

Rovněž velký ruský vojevůdce Suvorov oceňoval moment překvapení. Jak živá a aktuální jsou dodnes jeho slova: »Nepřítel myslí, že jsi vzdálen 100 až 200 verst, avšak ty dvojnásob svůj bohatýrský krok, rychle překvapivě na něho udeř«. Rovněž jeho velký žák Kutuzov využíval dovedné momentu překvapení (na př. v tarutinském manévru). Momentu překvapení využilo imperialistické Japonsko již r. 1894, kdy bez vyhlášení války napadlo Čínu.

Ve válkách strojového období se zvýšil význam nejen taktického a operačního, ale i strategického překvapení.

Tak v rusko-japonské válce podnikli Japonci z 8. na 9. únor 1904 náhlý noční útok na ruskou eskádu lodí, což mělo obrovský význam.

V první světové válce využili Němci strategického překvapení na francouzsko-belgické frontě. Proto se německá vojska dostala za měsíc až k Marně. Protože však Němci tehdy přecenili své síly a nemohli zabezpečit rozvíjení výsledků dosažených překvapením, nevedly tyto výsledky k »bleskové porážce« Francie, jak počítal původní plán Schlieffenův.

V druhé světové válce využívala německá fašistická vojska v četných případech momentu nenadálého napadení k dosažení lupičských cílů.

Spolu se zrádcovskou činností a slabostí buržoasie a vlád kapitalistických států západní Evropy způsobilo využití momentu překvapení fašistickými vojsky, že za 45 dní (od 10. 5. do 12. 6. 1940) byly poraženy hlavní síly anglo-francouzské koaliční armády; proto byly vojenské akce na západoevropském kontinentě skončeny ve prospěch fašistického Německa.

Je známo, že fašistická vojska plánovala rovněž provedení nenadálého napadení Anglie. Od tohoto úmyslu upustilo velení německé fašistické armády ne pro prohranou »leteckou bitvu« o Londýn, nýbrž proto, že v té době byly již konány přípravy k přepadení SSSR.

Moment překvapení měl rovněž velmi důležitou úlohu ve fašistickém plánu »Barbarossa« — plánu přepadení SSSR. Velení fašistické armády podceňující síly socialistického státu počítalo, že v 6 až 8 týdnech za pomoci strategického překvapení, v podstatě jediným silným úderem, skončí tuto »bleskovou« válku ve svůj prospěch. 22. června 1941 fašistické Německo věrolomně, s překvapením přepadlo Sovětský svaz.

Je třeba říci, že po využití momentu strategického překvapení a dalších činitelů převzala fašistická vojska v prvním údobí války strategickou iniciativu do svých rukou, dosáhla určitých strategických úspěchů a přinutila Sovětskou armádu k ústupu.

Jak známo, za první čtyři měsíce války dostala se fašistická vojska až k Leningradu, Moskvě a Rostovu a okupovala rozsáhlé průmyslové a zemědělské oblasti evropské části SSSR.

Těžkosti tohoto prvního období války byly pro sovětský stát tak značné, že by je žádný jiný nesocialistický stát nevydržel a byl by kapituloval.

Příčiny úspěchu fašistických vojsk v prvním údobí Veliké vlastenecké války byly:

- strategické překvapení, náhlý útok,
- plně zmobilisována fašistická armáda,
- téměř tříleté bojové zkušenosti fašistické armády a jejího velitelského sboru ve vedení soudobé války,
- jistá početní převaha fašistické armády v technice, zejména v tancích a letadlech,
- neexistence druhé fronty v Evropě, což umožňovalo soustředění sil a prostředků nepřítele k útoku na SSSR.

Takovým způsobem měl moment překvapení, tedy činitel dočasně působící vliv na první údobí Veliké vlastenecké války, činitele trvale působící na sovětské straně.

Ustupující prováděla sovětská vojska aktivní obranu, která vyčerpávala síly nepřítele, přeměnila »bleskovou« válku ve vleklou, umožnila provést mobilisaci Sovětské armády, umožnila evakuaci průmyslových podniků a zařízení na východ a převést tak celou zem na koleje válečné ekonomiky.

Hrdinná aktivní obrana sovětských ozbrojených sil prvního údobí Veliké vlastenecké války, s jakou se dosud fašistická vojska nesetkala, umožnila uskutečnění změny v poměru sil a připravila podmínky pro protiúder a konečně všeobecný útok Sovětské armády.

Příčinami neúspěchu fašistické armády a její snahy skončit válku do podzimu 1941 a příčinami podmiňujícími konečné vítězství SSSR v této válce byly:

- síla socialistického společenského státního zřízení,
- morální politická jednota sovětského lidu,
- vlastenectví, oddanost a masové hrdinství příslušníků sovětských ozbrojených sil, všech občanů SSSR,
- vedoucí úloha Komunistické strany Sovětského svazu.

Bylo by však nevědecké a nesprávné nevidět daň, kterou prolitou krví mnoha milionů svých občanů zaplatil Sovětský svaz, aby anuloval následky nenadálého překvapivého napadení. S hlediska historických zkušeností a průběhu prvního období Veliké vlastenecké války by bylo rovněž nesprávné hovořit o nějakém »plánu« aktivní obrany sovětských vojsk, který byl prý již dávno před válkou vypracován a v průběhu války plánovitě prováděn.

Bylo by možné uvést mnoho případů, kdy v druhé světové válce bylo s úspěchem využito strategického, operačního i taktického překvapení.

Historie využití nenadálého napadení, překvapení ve válkách strojového období ukazuje jasně rostoucí vliv momentu překvapení nejen na první období války, ale za určitých okolností i na průběh a výsledek celé války.

Historie nás učí, že náhlý útok vždy staví útočníka do výhodnější situace, než v jaké je napadená strana, a zejména tehdy, podaří-li se útočníkovi dosáhnout rychlého spádu útoku, účinek nenadálého napadení velmi rychle stoupá.

Historie nás rovněž učí, že se nedostatky a chyby, které se projeví při nenadálém napadení v prvním údobí války u přepadené strany odstraňují těžko proto, že za těchto podmínek zpravidla zahyne mnoho příslušníků nejlepšího kádrového vojska prvního sledu, zejména vojsk, která stojí na hranicích.

Avšak nestačí studovat jen zkušenosti z dějin. K tomu, abychom mohli vyvodit správné závěry pro vedení soudobé války, musíme analyzovat a hodnotit i nejnovější vymoženosti vědy a techniky a význam jejich válečného využití.

Je třeba podotknout, že v různých populárně vědeckých pracích, které u nás vycházejí a které pojednávají o průběhu Veliké vlastenecké války, je její první údobí z různých důvodů idealisováno, je snižován význam momentu nenadálého napadení.

Zástupce náčelníka hlavní politické správy ozbrojených sil SSSR generál-poručík S. Šatilov řekl v prosinci 1954 na II. sjezdu sovětských spisovatelů k této otázce:

»...V naší literatuře o Veliké vlastenecké válce se často první údobí válečných akcí idealisuje, zobrazuje se jako údobí působení záměrné klasické formy tak zvané »aktivní obrany«, při čemž se autoři, přicházejíce do rozporu s reálnými fakty, snaží věc zobrazit tak, jako by se tato »aktivní obrana« předem plánovala a byla v záměrech našeho velení. Ve skutečnosti se počáteční údobí války vzhledem k nenadálosti útoku nepřítele a vzhledem k jeho číselné převaze v počtu tanků a letadel vytvářelo nepříznivě pro naši zem i její armádu, která přes vytrvalost a chrabrost našich bojovníků bránících každou píď rodné země, prožívala hořkost ústupu. Primitivní výklad počátečního údobí války, falšující živou skutečnost, ať se vyskytuje kdekoli, ve vědeckých pracích nebo v uměleckých dílech, nemůžeme trpět, neboť skresluje historickou pravdu a nesprávně orientuje naše lidi tím, že vyvolává dojem o možnosti a dokonce snad i o účelnosti podobných precedens v budoucnosti.«

Hodnotíme-li s tohoto hlediska význam překvapení v soudobé válce, zjišťujeme, že náhlý útok za použití atomových a vodíkových zbraní a za použití ostatních současných bojových prostředků může dosáhnout mnohem větších úspěchů, než tomu bylo kdy v minulosti.

Je třeba naprosto nezastřeně říci, že za použití atomových a vodíkových zbraní je nenadálé napadení jedním z rozhodujících činitelů dosažení úspěchů nejen v bojích a operacích, ale i ve válce vůbec.

Za určitých podmínek může vést náhlý útok k rychlému krachu napadeného státu, jestliže tento stát

— má nízkou způsobilost k obraně pro základní nedostatky vyplývající z charakteru jeho společenského a státního zřízení,

— má nevýhodnou zeměpisnou polohu,
— má sice objektivní možnosti k zabezpečení převahy pěti trvale působících činitelů, ale nedovede těchto možností využít.

Tohoto obrovského významu momentu překvapení v soudobé válce jsou si velmi dobře vědomi imperialisté, a proto je překvapení jedním z rozhodujících faktorů jejich útočných plánů proti našemu táboru. I dnes imperialisté, kdy už dávno nemají prvenství ve výrobě zbraní hromadného ničení, počítají i nadále s náhlými strategickými útoky na životně důležitá centra našeho tábora, předpokládají, že za několik dní tak vyřadí z provozu hlavní průmyslové objekty, dopravní uzly a zdemoralisují obyvatelstvo, překvapí naše armády a převezmou strategickou iniciativu hned na začátku války plně do svých rukou.

Musíme proto přihlížet ve svých závěrech jak ke zkušenostem z historie, tak i k významu překvapení v soudobé válce stejně jako i k plánům nepřítele a jeho vojenským teoriím.

Musíme být vždy připraveni k tomu, abychom se rozvinuli dříve, než agresor bude moci provést své úmysly.

Úkolem ozbrojených sil našeho tábora je, aby neustálou bojovou pohotovostí, vysokou kázní a ostrážitostí dovedly nepřátelský úder nejen úspěšně odrazit, ale i zasadit nepříteli střítné nebo předstihové náhlé údery se strašnou zdrcující silou a využitím momentu překvapení.

Vzhledem k rázu soudobé války musí tyto naše údery svou silou a rychlostí, dobou provedení, způsobem činnosti, využitím nejrůznějších druhů vojsk a druhů ozbrojených sil a plným využitím všech nových zbraní být naprostým překvapením pro nepřítele, který by se pokusil o agresivní akt.

Nebývalý růst významu využití překvapení v soudobé válce a zvýšení možností jeho využití od nás tedy vyžadují, abychom v té době, kdy budeme nuceni vystoupit na obranu svých revolučních vymožeností, uměli vzít do svých rukou hned na začátku války strategickou iniciativu s plným využitím momentu překvapení k tomuto cíli.

Toto tvrzení, tento objektivní požadavek není naprosto v rozporu s naší mírumilovnou zahraniční politikou; tento požadavek soudobé války — získat a udržet si od počátku strategickou iniciativu není vůbec třeba chápat jako nutnost rozpoutání preventivní války proti nepřátelům našeho tábora.

V souvislosti se vzrůstem momentu překvapení, tedy činitele dočasně působícího je třeba ještě krátce se zmínit o jeho vztahu k trvale působícím činitelům rozhodujícím v konečné instanci o výsledku válek.

Je třeba si uvědomit, že za soudobé války význam pěti trvale působících činitelů ještě více vzrostl.

Historie totiž dokazuje, že se stále působící činitelé obražejí na bojové činnosti při využití momentu překvapení nejen na počátku, ale v celém průběhu války. K tomu, aby na příklad strategické výhody dosažené momentem překvapení mohly plně přerůst v strategické úspěchy, t. j. aby byly rychle rozvinuty do značné šířky a hloubky, k tomu je třeba mít dostatek kvalitních sil a prostředků, které jsou zabezpečovány právě rozvíjením pěti trvale působících činitelů. Špatně vyzbrojená ar-

máda s nepevným zápolím a s nízkou morálkou není schopna plně využít značných výhod dosažených využitím momentu překvapení. Kromě toho rychlé rozvíjení úspěchu vojsk je, jak známo, přímo závislé na mistrovství velitelů a na jejich vědomostech a organizačních schopnostech, tedy v podstatě závisí zase na činiteli trvale působícím.

Z toho je jasně vidět, že neustále působící činitelé jsou hlavní podmínkou zabezpečující úspěchy dosažené momentem překvapení.

A tak překvapení v soudobé válce nejenom nezmenšuje význam pěti trvale působících činitelů, nýbrž jsouc na nich přímo závislé zvyšuje jejich význam a samo se stává tak jednou z nejdůležitějších podmínek dosažení vítězství v soudobé válce.

*

Z uvedeného vyličení některých stránek stoupajícího významu momentu překvapení v soudobé válce je jasné, jak odpovědně, hluboce tvůrčím způsobem je nutno rozpracovávat tyto otázky.

Významným úkolem našich vojenskovědeckých pracovníků je rozpracování významu využití a likvidace momentu překvapení jak v bojích, tak i operacích, tak i v jednotlivých taženích a ve válce celé, zejména v jejím prvním údobí.

Důležitým úkolem nejen sovětských velitelů a štábů, nýbrž i všech velitelů a štábů armád našeho socialistického tábora v současné době není jenom hledat nejlepší způsob, jak odrazit nenadálý útok nepřítele, ale vyhledávat nové formy a způsoby silných střetných úderů a využití momentu překvapení na všech stupních.

V souvislosti s touto otázkou je třeba podotknout, že je v zájmu tvůrčího rozvoje vojenskovědecké práce v naší armádě, aby bylo rázně skoncováno s nesprávným a škodlivým názorem, jako by rozpracovávání otázek sovětské vojenské vědy bylo pouze záležitostí vojenskovědeckých pracovníků Sovětské armády. Sovětská vojenská věda, jako vojenská věda států diktatury proletariátu, je plně i vojenskou vědou naší a všech armád států socialistického tábora. Pro naše vojenskovědecké pracovníky z toho vyplývá přímo povinnost pomáhat v dalším rozvíjení sovětské vojenské vědy.

IV. Jiné otázky

Existují další aktuální otázky, jejichž důsledné vědecké rozpracování je naléhavým úkolem našich vojenskovědeckých kádrů.

Je třeba daleko hlouběji rozpracovávat otázky poměru buržoasní a sovětské vojenské vědy, učit znát naše velitele silné a slabé stránky buržoasní vojenské vědy. Jak známo, byla u nás do nedávna pochybnost o existenci buržoasní vojenské vědy a o její kvalitě. Nová bádání v tomto směru ukazují, že nejenom lze hovořit o existenci buržoasní vojenské vědy, ale že jak sovětská, tak i buržoasní vojenská věda mají dokonce společné rysy. Na příklad buržoasní i sovětská vojenská věda použily ve značné míře stejných pramenů — vojenských zkušeností z 19. a ze začátku 20. století; jak sovětská, tak i buržoasní vojenská věda nacházejí často stejné nebo podobné cesty a způsoby ře-

šení praktických vojenských úkolů, protože v základě těchto řešení spočívají společné zákonitosti jevů války. Existence společných rysů buržoasní a sovětské vojenské vědy však naprosto neznamená stírání těch zásadních rozdílů mezi nimi, které vyplývají z třídní podstaty a zaměření, filosofických a methodologických základů obou věd a z toho, že slouží zcela rozdílným společenským formacím.

Další otázkou, kterou podle mého názoru je třeba důkladněji rozpracovávat a popularisovat, je otázka vzájemného odlišného rázu válek. Historie válek nás učí, že se ani jedna válka nepodobá druhé. Proto představovat si, že je možné se připravovat na příští válku jako na minulou, znamená prakticky se připravit ne na vítězství, nýbrž na porážku. Historie o tom přináší nemálo důkazů (na př. chybné odhadnutí tempa bojů a operací francouzskými vojenskými theoretiky v předvečer druhé světové války).

*

Zvýšené požadavky, které klade ráz soudobé války na vojska, velitele a štáby, vyžadují hlubší a širší rozvoj naší vojenskovědecké práce, hlubší a tvůrčí rozpracování otázek sovětské vojenské vědy.

Další úspěšný rozvoj vojenskovědecké práce je v naší armádě plně zabezpečen neustálou péčí Komunistické strany Československa, vlády a velení naší armády. Strana učí naše vojenskovědecké kádry, aby se nespokojovaly dosaženými výsledky, aby kriticky hodnotily svou dosažnou práci, aby neustále kráčely vpřed a aby směle a tvůrčím způsobem řešily celý ten komplex otázek, které vyzdvihuje v praxi výcvik a výchova naší lidové armády s hlediska potřeb soudobé války. Otázky způsobů a forem vedení války, otázky organizace, výcviku a výchovy vojsk nejsou jednou provždy daným činitelem, ale neustále se vyvíjejí vpřed na základě rozvoje výrobních sil, na základě rozvoje vědy a techniky, na základě stoupajícího významu a vlivu lidových mas v soudobé válce.

Úkolem našich vojenskovědeckých pracovníků je, aby na základě odhalených zákonitostí všech jevů soudobé války dávali příslušníkům našeho velitelského sboru nejen možnost orientace v soudobých otázkách války, ale současně jim ukazovali cestu dalšího vývoje, cestu vpřed. Jen tak může plnit své revoluční poslání, být skutečně mocným theoretickým nástrojem zabezpečujícím správné praktické řešení všech otázek obranyschopnosti naší vlasti a celého našeho socialistického tábora.